

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِينَا أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ
 وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَاللَّعْنَةَ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

«و الحمد لله الذى يحلم عني حتى كاتي لا ذنب لي»

عرض شد حلم پروردگار اقسامی دارد. همین طور که حلم بنی آدم هم اقسامی دارد. یک قسم حلم ناخوشایند و نامناسب نسبت به حال انسان و حلمی که ناشی می شود از قهر و غضب و بروز صفات جلالیه پروردگار است، این حلم نسبت به شخصی که مورد غضب قرار می گیرد، ابتدای حمد و ستایش معنا ندارد، [کسی] که مورد غضب و قهر خدا قرار می گیرد با توجه به [این] قهر و غضب، این [فرد] بیاید خدا را حمد کند و بگوید الحمد لله که خدا به من غضب کرده است معنی ندارد. الحمد لله که خدا به من قهر کرده، الحمد لله که خدا می خواهد من را به جهنم ببرد این چه حمدی دارد؟ این چه ستایشی دارد؟ این یک قسم.

یک قسم دوم هست. یک روز در حج دیدن غلامی است و این دارد امیرالمؤمنین علیه السلام را مدح می کند. دستش قطع شده بود. از او سؤال کردند که دستت را کی قطع کرد؟ شروع کرد به بیان صفات کمالیه و صفات حسنه برای امیرالمؤمنین. دست مرا قطع کرد بهترین خلق خدا. دست مرا قطع کرد وصی بعد از نبی. دست مرا قطع کرد خلیفه ی رسول خدا، دست مرا قطع کرد ..... شروع کرد همین طوری هی او صاف امیرالمؤمنین را گفتن. گفتند خب حالا چرا قطع کرد؟ گفت دزدی کردم. آدمم دزدی کردم. او هم دست ما را قطع کرد. خب یک قسم هم این جور می شود. البته این با آن مطلب

اول فرق می‌کند. این جزء مسئله‌ی دوّم است خبر به امیرالمؤمنین دادند، حضرت در حجّ بود. یک هم چنین کسی هست این طوری می‌گوید حضرت گفت بله بله، بگویند بیاید. آمد. حضرت دست گذاشتند روی دستش، حمد خواندند. دست برگشت به حال اوّلش. گفتند این هم نتیجه‌ی دنیوی‌اش. اخروی‌اش بماند.^۱ التفات می‌کنید چقدر مسئله مهمّ است.

حالا یک وقتی دستش را حضرت قطع می‌کند و به حقّ هم قطع می‌کند شروع می‌کند به فحش دادن. شروع می‌کند به سبّ کردن. به حقّ قطع کرده، در مقام اظهار و ابراز صفات جلالیه، امام

علیه‌السلام نمی‌تواند کوتاهی بکند. باید انجام بدهد. باید انجام بدهد. باید وظیفه‌اش را انجام بدهد باید آنچه که در مقام تدبیر و اداره‌ی نظام، نظام شرع و نظام تکوین و نظام اجتماعی است کوتاهی نکند، حاکم کوتاهی نکند. استاد کوتاهی نکند. اینها چیزهایی است که باید انجام بدهد خب حالا وقتی که می‌خواهد انجام بدهد سر و صدا می‌رود بالا. ای داد، چرا این‌طور؟ به قول آقای حداد می‌فرمودند ما تا با افراد کاری نداریم به خوبی و خوشی مسائل می‌گذرد. خب خیلی آدم خوبی هستیم. چقدر آقای خوبی! چه عمامه‌ی خوبی دارد. چه چهره‌ی نورانی دارد. بهترین کس است، بهترین چیز می‌فرمودند: همین که می‌خواهیم گوش اینها را بگیریم یک خورده بیجانیم. یک دفعه صداها می‌رود بالا، ای داد. ای هوار، ما چه کردیم؟ چه ظلمی کردیم؟ آخر چرا؟ چرا این قرعه به نام من افتاد؟ برای چه؟ بدون این هم که نمی‌شود. بدون این گوشمالی هم که نمی‌شود. آن وقت نتیجه‌اش چیست؟ نتیجه‌اش این که یا او باید دست بردارد بگوید خیلی خب، حالا که صدات می‌رود بالا ما کاریات نداریم. او دست بردارد، تو عاطل و باطل ماندی. او دست بردارد تو در اینجا بدون نتیجه ماندی. تو در اینجا بدون فایده و رشد و سعه و بدون پختگی، همین‌طور در مرتبه‌ی خامی و در مرتبه‌ی اولای از تکاملی توقف کردی. خب، این چه می‌شود کرد؟ خب اگر انجام بدهد، سر و صدات می‌رود بالا، دادت می‌رود بالا. ای داد چرا این‌طور است؟ ای داد چرا این‌طور؟ ای آقا اشتباه شده ای آقا نمی‌دانم این‌طور میشه، چرا آن‌طور؟ مگر ما چه کردیم؟ این طرف، آن طرف و چه بسا ممکن است که مسئله به جاهای خدای نکرده، نگران کننده‌ای برسد.

یک بنده خدایی در زمان مرحوم آقا بود، از همین افرادی که خیلی در احساسات و خیلی در چیز و حرف‌هایشان پایه و اصل نداشت. پایه و اساس نداشت. یک چیزی روی یک هوایی می‌گفتند و بعد هم چیز می‌کردند. یک مسئله‌ای را به نظرشان می‌رسید. هزارتا انقلت درش بود بیان می‌کردند. چند بار مرحوم آقا به ایشان گفتند آقا هرچه به نظرتان می‌رسد این را بیان نکنید. خیلی از اینها ممکن است خلاف باشد و در همان مراتب ابتدایی از صورت مثالی باشد. عمق نداشته باشد و مسئله غیر از آن باشد. ایشان می‌آمد بیان می‌کرد. یک دفعه به من گفت، خود ایشان به من گفت که من احساس می‌کنم که آقا دارند همه را می‌آورند می‌آورند در سر یک کوه یا یک بام بلند قرار می‌دهند، همه را با هم یک مرتبه پرواز بدهند، می‌گفت یک هم چنین احساسی را من دارم. بهر حال از این حرف‌ها، خیلی هم چنین مسئله را جدی نمی‌گرفتیم می‌شناختیمش، حرف‌هایش همه‌اش ....، خیلی‌هایش از بخار معده بود. تخیلاتش است. همین آقا ورق برگشت. مشمول یک ظهور از ظهورات

جلالیہی آقا واقع شد.

همین کارش را ساخت. ساخت که ساخت تا الآن و بعد، خب چه شد آنها؟ حالا من نمی گویم چی راجع به آقا می گفت الان جای گفتنش نیست. همین طوری یه چیزهایی گفت اینها چیه؟. اینها مال همین کم جنبه گی است دیگر، کم جنبه گی. کم ظرفیتی عدم توجه به واقع، عدم توجه به مسئله، عدم توجه به حقیقت قضیه، به خود نگاه کردن، تصحیح نکردن افکار، تصحیح نکردن طریق، تصحیح نکردن اتجاء، ها؟ اینها همه اش بخاطر این است دیگر.

یک شخصی بود مرحوم آقا می فرمودند که این اصلاً البته خب این حال هم صحیح نیست. اینی که عرض می کنم این خودش صحیح نیست. ولی علی ای حال از یک جهت خوب است و از یک جهت نه کاری می خواست بکند که صدای آقای حداد دربیاید و یک گوشی از او بگیرند. اصلاً یک چیزی داشت. تعمداً خلاصه کاری کند که صدای ایشان درآید بعد هم مثلاً یک حسابی ازش برسند. حالا در توی جمعی، غیر جمعی، در یک چیزی. البته این صحیح نیست از یک جهت که بابا تو نیازی به این صدا درآوردن استاد نمی خواهد داشته باشی او خودش به جای خودش گوشت را می گیرد. تو نمی خواهد حالا چیز کنی، ولی از یک جهت دیگر، خوب است که بالاخره این انانیت و این مسئله و اینها را در انسان یک مقداری کم کند، گرچه از یک جهت دیگر باز ممکن است یک خطری برای انسان بیاورد که حالا دیگر آن خیلی دقیق می شود قضیه، اما خب بعضی ها نه.

بعضی ها خوبند تا وقتی که تلنگر نخورد به قضیه، اشاره ای نشود به ترکیب و چیز. سلام و صلوات، چه آقای خوبی. این چقدر نورانی است. چقدر خوش اخلاق است خوش به حال جلسای این آقا. همه اش می خندند با آقا. چقدر آقا خوب است چقدر فلان چقدر اخلاق اسلامی دارد. چه اخلاقی. اخلاقش عین اخلاق بزرگان است کمالش عین کمال بزرگان است، خب اینها می آید می آید می آید می آید می آید یک دفعه می رسد، اوضاع که یکنواخت نیست، اوضاع که یکجور نیست، اوضاع گردون در یک منوال که نمی گردد، می آید می آید می آید به یک جایی می رسد که اوضاع گردون در وفق مراد دیگر نمی گردد. حالا اینجا یک قضیه ای پیش می آید. در این شرایط یک مسئله ای پیش می آید. یک موضعی نسبت به یک مسئله ای گرفته می شود.

این با اخلاق اولیای خدا نمی خواند! چه شد؟ این آقا که تابع حال اخلاقش، اخلاق رسول الله بود. این آقا که تا بحال اخلاقش، اخلاق انبیاء بود. این که اخلاقش اخلاق بزرگان بود. صبرش، تحملش، عطوفتش، فلانش و .. تا چیزهای دیگر. این با اخلاق بزرگان نمی خواند. این عمل، این کار. اینها همه اش امتحان است دیگر، هم برای شما پیش می آید خاطرتان جمع. از آن اول گرفته و به

من هم ختم می شود. برای همه‌ی ما هست برای همه‌ی ما هست. یک نفر از میان ما در این جمع و غیر این جمع، استثنا بر نمی دارد. همه هستش. منتهی چه؟ وقتش، بگذار وقتش بیاید. حالا ما صبر داریم. شما هم صبر داشته باشید. در وقتش و باید به قول آن شخص که به امام صادق علیه السلام عرض کرد یابن رسول الله دعا کنید که خداوند امتحان را از ما بردارد. حضرت فرمودند این محال است. خداوند نوشته است امتحان را بر همه‌ی افراد. دعا کن خدا از امتحان پیروز بیرون بیاورد. آن عیب ندارد. خدایا ما کسی نیستیم. به عبودیت ما نگیر نمی دانم به ذلت ما نگیر. به ضعف ما نگیر. به نقصان ما نگیر. اینها را چرا، اینها را یادمان دادند و باید هم بگوییم و اگر نه! غیر از این بخواهیم بگوییم حسابی کلاه سرمان رفته. اگر بخواهیم بگوییم نه ما این طوریم. ما آن طوریم. ما می توانیم ما چه هستیم. اگر بخواهیم این طور کنیم. قضیه تمام است.

این حالت ذلت و حالت عبودیت را باید برای روز امتحان نگه داریم ها. آن موقع که انسان می خواهد امتحان بدهد. از مدت ها قبل چه کار می کند؟ می رود استادی می گیرد، کنکور نمی دانم از این چیزها، کنکور می خواند، از مدت ها قبل درس ها را دوباره یک نظری می اندازد، خصوصی، عمومی نمی دانم استراحت می کند دو شب قبل قشنگ می خوابد سر امتحان نمی دانم چیز کند. گوسفند می کشد نمی دانم مادرش اسپند می آورد نمی دانم چه کار می کند. سفره حضرت چیز می اندازد. اینها، اینها را همه را برای چی؟ برای اون ساعت امتحان که دستش نلرزد. برای آن موقع نگه می دارد. ما در این امتحان، اونى را که باید نگه داریم مقام ذلت و مقام عبودیت است این یادمان نرود ها. امتحان خدا بر این محور دور می زند. امتحان خدا بر این مسئله دور می زند.

اگر آن تواضع، نه تواضع تصنعی، آن روز گفتم، جلسه‌ی عنوان بود، که بله آقا ما کسی نیستیم، قابل نیستیم این حرف ها چیه، فلان چیه؟ وقتی که می گوییم خب نه! شما واقعاً کسی نیستید اه به من می گوید؟ آقا خودت گفتی من کسی نیستم. دیروز گفتی. گفتم، نگفتم که تو بگویی؟ من گفتم، نه قابل نیستیم. نه ما کسی نیستیم. ما مقامی نداریم ما چیزی نداریم ما فلانیم ما یک قطره هستیم ما یک چیز هستیم ما ..... از این حرف ها، ما هم می گوییم خب. بله ما قبول داریم شما نه کسی هستی نه چیزی هستی نه فلان هستی. ا عجب این حرف ها چیه؟ شما بذر خلاف می افشانید. شما تخم نفاق می کارید! گفتیم، ا ما حرفی نزدیم همان حرف های خودتان را زدیم، همان مطالبی که پخش می شود چیه قضیه؟ نه آدم بایست جور دیگر باشد، جور دیگر خوب است.

وقتی که می‌گوییم نه نیستیم واقعاً [بگوییم]. آمد پیش آن شخص، گفت فلان کس می‌گوید یکی از بزرگان بود شیخ ابوسعید بود ظاهراً یا شیخ ابوالحسن بود ابوالحسن فراهانی اگر او قطره است ما دریاییم و اگر گندم است یا ارزن است ما خرواریم گفت برو به او بگو این قطره هم ما نیستیم، خیالت راحت، این قطره را هم بریز توی همان دریا، این گندم را هم بریز روی همان خرمنت، اضافه بشود و دروغ نمی‌گفت ها، راست می‌گفت، حالش این طور بود. تواضع نمی‌کرد، خب چی هستی؟ قطره چی چیه؟ اصلاً چیزی نیستی. دست‌ها بالا، آخه تا کسی گفت که دستش را می‌برد بالا که [دیگر] با او دعوا نمی‌کنند اینها فایده ندارند.

این مقام تواضع و مقام تذلل را برای روز امتحانمان نگه داریم. مشق و درس و کنکور و تمام اینها برای امتحان الهی چیه؟، تذلل است تواضع واقعی است. خضوع و خشوع حقیقی است، نه خضوع و خشوع مقام ظاهر و ریا و اینها که تمام اینها همه معدّب بر فرو رفتن در کثرات است، تمام اینها معدّب بر فرو رفتن و توغل در دنیا است گفتند.

به ما گفتند آقا فلان کس بین چقدر در صحبتش تواضع دارد. چقدر صحبتش چه دارد، گفتم اگر راست می‌گویی برو جلوی من. جلوی همه، وقتی چند نفر نشستند همین حرف‌ها را جلوی من بزن وقتی ملاقاتی دارد فوت کرده این بنده خدا، خدا رحمتش کند یک شخصی بود، به من می‌گفت، من رفتم در منزل گفتم این طور، این طور، ایشان چقدر تواضع دارد، من که یک پزشک هستم، مطالب را کاملاً از من می‌شنید، گفتم تو پزشک بودی، اگر یک اهل علمی بلند شود برود جلوی من، ده تا فحش هم می‌دهد، مگر طرف نرفت، صحبت کرد، به او چه کرد و چه کرد، ها، اگر یک کسی مثل خودش که اهل تخصص است برود یک حرفی بزند، این چه کار می‌کند؟ این تواضع نیست اینها همه آلت‌های شیطان است جان من. آلت و وسیله‌ی شیطان است و از وسایل کاریه‌ها، نه از وسایل عادی و مثلاً همین محرّمات عادی، نه. از آن وسایل کاری شیطان است از آن شبکه‌های حسابی است. که نهنگ را با اینها صید می‌کند نه ماهی‌های کوچک را. نهنگ. حیوانات عظیم الجثه با اینها صید می‌شوند.

این یک قسم، پس یک قسم از حلم، آن حلمی است که او حلم موبق است حلم مهلک است، حلم موصل به عذاب و موصل به عقاب و موصل به بوار است، حلم دوّم پروردگار، که این حلم، حلم خوبی است [نتیجه این حلم] نتیجه‌ی خوبی است صبر می‌کند شخص گناه می‌کند گناه می‌کند گناه

می‌کند این صبر می‌کند اما یک مرتبه یک چوب می‌زند. از آن چوب‌ها، اما چوبش چوب تذکر است چوبش چوب تنبه است آن چوب حلم دارد. ولی همراه با این حلم انسان‌هی میره میره می‌رود پایین در همان نقطه‌ای که هست نمی‌ایستد یا رشد نمی‌کند این حلم موجب بشود که هی برود پایین بره پایین بره پایین ولی از آنجایی که رحمت پروردگار و عطفش شامل حال این بنده است نمی‌گذارد که این دیگر ثابت بشود نمی‌گذارد این دیگر از بین برود یک چوب محکم از اون میاد می‌خوره و خلاصه حسابش را می‌آورد یک دفعه متنبه می‌شود حالا یا متنبه می‌شود که دیگر عمرش تمام شده یا متنبه می‌شود و دوباره شروع می‌کند، این دیگر مسئله در افراد متفاوت است خیلی افراد شامل این حلم دوم می‌شوند، خیلی افراد، ولی این حلم دوم فقط حسنش این است که از آن سقوط حتمی جلوگیری می‌کند از آن هلاکت حتمی این حلم دیگر جلوگیری می‌کند.

در زمان مرحوم اقا یک کسی بود این خیلی نوسان داشت در زندگی‌اش، خیلی بالا و پایین داشت حالش حال خوبی بود ولی نمی‌توانست این حال را نگه دارد. خودش را به دست بستر جریان و حرکت تاریخ و اجتماع می‌سپرد، حالش خوب بود ولی قدر این حال خوب خودش را نمی‌دانست. ندیده می‌گرفت. هر وقت با اقا برخورد می‌کرد، اظهار تمایل و اشتیاق و آقا ما گم کرده‌ایم آقا ما چه داریم از ارحام خود آقا بود از ارحام نزدیکشان هم بود

آقا ما چه کرده‌ایم مثل شما کسی نیست آقا نمی‌دانم ما عمرمان را باختیم آقا نمی‌دانم در گمراهی هستیم ولی از زبان تجاوز نمی‌کرد بعضی هستند می‌آیند پیش انسان، خوش بحال شما آقا! ما که عمر را باختیم خب باختی بلند شو بیا، پاشو بیا، چرا دیگر پی‌اش را نمی‌گیری؟ خوب پاشو بیا یا دروغ داری می‌گویی یا می‌خواهی بله... بلاخره مجلس بگذرد صحبتی بشه، خوش بحال شما آقا رفتید و الحمدلله موفق بودید، و ما هم تو این مسائل ظاهری دنیا و حکومت‌ها و این حرف‌ها می‌آیند می‌گویند ما گرفتاریم، نمی‌دانیم آیا مسیرمان بهشت است یا جهنم! خب دست بردار راست میگی دست بردار. يك شخصی بود در زمان مرحوم آقا آمده بود پیش ایشان، ما نمی‌دانیم «ا الی الجنه یا ام الی» شب می‌شود نمی‌دانم کارهایم چه بوده، اقا بهش لبخند می‌زند، تبسمی، نمی‌دانی برو کنار نمی‌دانی برو کنار حداقل بروی کنار دیگر می‌دانی کاری انجام نداده‌ای ولی دو دستی قضیه را هم چنین چسبیده‌اند که نمی‌دانم با بیل و لودر هم نمی‌تواند بکننش [جدایش کنند] حالا می‌گه نمی‌دانیم تکلیفمان را داریم انجام می‌دهیم یا نه؟ اینها همه چی؟ شوخیه آقا! شوخیه ..

ما به اتفاق مرحوم آقا رفته بودیم به نجف و برگشتیم به کربلا. آقای حداد به آقا فرمودند که آقا یک نامه آمده از فلان شخص از ایران، یک شخصی. شما این نامه را بخوانید ببینید چیه؟ ایشان نامه را باز کردند و خواندند و گفتند همش مجاز است آقا! همش مجاز است حالا تو نامه چی نوشته؟ بعد خود

آن شخص به من گفت: اصلاً من صحبت این را نکردم خودش می گفت من یک نامه‌ای را برای آقای حداد نوشتم و از ایشان تقاضا کردم تقاضای دستگیری کردم ولی ایشان پاسخ مرا ندادند بعد دیگه من بهش نگفتم که من بودم تو آن جلسه که اقا گفتند همش مجاز است، رنگ رخساره عزیزم حکایت کند از سر ضمیر. نوشته نشان می دهد، نوشته نشان می دهد که چند مرده حلاجی! نوشته نشان می دهد که تا چه حد صادقی! تا چه حد پایداری اولیای خدا هم که بابا نخوانده بله، خب نکته‌ی نخوانده خوانی، هزار نکته‌ی نهفته خوانی نیاز به کتاب و این حرف‌ها ندارند، نگاه می کنند از همان بسم الله نشان می دهد مجاز است تا آخر، خب نتیجه‌اش چیه؟ نتیجه‌اش اینه که همین طور می ماند. همین طور دور خودش می گردد، همین طور دور می زند، آتش با آن موقعش فرقی نمی کند، یعنی آتش همین حرفا را می زند که سی سال پیش هم که نشسته بودیم همون رو می گفت، ارتباطش با افراد الآن به همان نحو است که سی سال پیش هم به همان نحو بود رفقا الان همان‌هایی هستند که سی سال پیش هم همان جور بود، یکی است یعنی در یک محور. دارد همین طور دور می زند حالا دو کلمه هم از عرفان بگوید دو کلمه هم از اولیا بگوید دوتا حکایت هم نقل کند و دوتا شوخی هم بکند مجلس را هم گرم کند و بگویند آدم با اطلاعی هم هست، فایده ندارد آقا جان.

یک روز من رفته بودم به اتفاق یک شخص منزل یک کسی، همین شخصی که این طور این نامه را برای مرحوم آقای حداد نوشته بود من نشستم صحبت و اینها بعد دیدم اینها مشغول شدند، مسافرتی رفته بودند در مکه، یکی گفت آی در مکه چه دیدیم اون یکی گفت ان را دیدیم اون یکی می گفت از اسرار اون یکی از اخبار است، این مقوله بدرد ما نمی خورد بلند شدیم رفتیم یک جای دیگر وخب البته کاری داشتیم شغلی داشتیم انجام دادیم و بعد از یک ساعتی آمدیم که دیگه موقع نماز شده بود همش همین، این اون است، اون این جور است اون اون جور است رشد نیست حرکت نیست تکامل نیست.

در زمان مرحوم آقا یک بنده خدا این طور بود هی می آمد به آقا می گفت آقا شما که ما را قبول نمی کنید آقا نمی دانم چه، آقا ما که لیاقت نداریم آقا فلان نداریم آقا هم می دانستند که این ....، تو که داری ما را سر کار می گذاری. آقا هیچی هم توش نیست، می خندیدند گذشت تا اینکه یک چوب خورد یک چوب خورد فهمید قضیه چیه یعنی دیگه مثلاً .... و آمد پیش مرحوم آقا، او آمده بود پیش مرحوم آقا، دیگه من فهمیدم از قوم و خویشان نزدیک مرحوم آقا هم بود ای آقای کذا من دیگه متوجه شدم من دیگه فهمیدم من اینم من آنم دیگه .... ایشان فرمودند آقا درست فکر کن درست آمدی یا نه؟ برو

باز فکر کن برو تأمل کن از این حرفا خیلی به ما زدی تا بحال، نه دیگه این دیگه غیر از آنهاست، این

حسابش دیگر فرق می‌کند، دیگه ما حالا .... همانجا مرحوم آقا برگشتند و فرمودند هنوز من نسبت به صداقت شما شک دارم در همان مجلس ولی در عین حالا اگر میگی بسیار خب بفرما بیا، آقا این آمد.

خب اولش چیه؟ اولش گرم است خوب است حرارت دارد، آمده، حالاتش تغییر پیدا کرد خوش نفس بود آدم خوش نفسی بود ولی قدر این خوش نفسی‌اش را ندانست قدر این استعدادش را ندانست قدر این سرمایه‌ای را که خدا بهش داده و می‌توانست سریع با این سرمایه حرکت کند این قدر را ندانست خودش را می‌زد به این ور و آن ور. نخود بازی نخودچی بازی، نخود و کشمش، خب یک ورشکستگی خیلی مهمی پیدا کرد و همان مسئله‌اش موجب شد که آمد و خب خیلی اهل کار زیاد بود فلان و کم کم شروع کرد و فلان و این حرف‌ها، یکی دو سه سالی گذشت کم کم کم کم کارش شروع کرد به شکل پیدا کردن، اول شغل دیگه‌ای داشت بعد رفت مرغداری درست کرد و فلان و باعث شد .... دیگه به واسطه‌ی این اشتغالش فلان گاه گاهی می‌آمد یکی نمی‌آمد شب‌ها نمی‌آمد، روزها نمی‌آمد جلسات نمی‌آمد یک روز مرحوم آقا ازش سوال کردند دقیقاً من در ذهنم هست که ایشان بهشان اینو فرمودند فلانی چرا جلسات نیایی؟ گفتند آقا! اگر بیایم مرغ‌ها از بی‌دونی، بی‌غذایی می‌میرند، باید براشون غذا ببرم ایشان فرمودند بگذار بمیرند عین عبارت تو مرغ را برای کی می‌خواهی؟ خودت را برای مرغ می‌خواهی یا مرغ را برای خودت می‌خواهی؟ بگذار بمیرند. التفات می‌کنید.

خب گوش نداد و ادامه داد ادامه داد، داد، داد تا چی شد؟ دیگه کم کم آن حساسیت نسبت به مسئله از بین رفت اون صلابت، استحکام نسبت به قضیه سست شد اون حالت اتقان نسبت به مسیر، جای خودش را به یک نوع عادت و یک نوع روال طبیعی و عادی سپرد و اینجا جایی است که دیگر، اینجا محل، محل خطر است که قضیه برای انسان عادی بشود دنیا بیاید تازه بشود اما خدا بیاد عادی بشود این دوتا جاهاشونو با هم عوض کنند خدا که هر روز باید جدیدتر بشود برای انسان، هر روز باید برای ما نوتر بشود و هر روز باید متنوع‌تر بشود این خدا برای ما، این خدا دیگه می‌شود عادی. دنیا که باید پست بشود و کناری گذاشته بشود و فلان بشه هی می‌شود دنیای چی؟ متطور و متجدد و متنوع! این چیه؟ این بخاطر عوض شدن در قضیه است، جاش عوض میشه جاش تغییر پیدا می‌کنه یعنی آن وجهه‌ای که انسان اول با آن وجهه می‌اید جلو اون وجه کم کم کم کم کم رنگ می‌شود و به واسطه‌ی این کم رنگ شدن، آن صورت کم کم بیند آ! تغییر پیدا می‌کند آنچه که پست و بی‌مقدار و کوچک می‌شمرد

الان کم کم ارزشمند و مهم و قابل اهتمام الان برای اوست و آنچه برای او ارزشمند بود کم کم از دریچه‌ی ذهن استدراج گفتیم‌ها استدراج کم کم چی میشه؟ سست می‌شود.

لذا مرحوم آقا می‌فرمودند هر وقت خواستید محک بزنید خودتان را نسبت به راهتان و نسبت به طریقتان، ببینید قوت و استحکامتان نسبت به راه چه مقدار است؟ آیا بیشتره یا کمتره؟ اگر کمتر است بدانید کار خراب است دنبال اینکه چه حالی پیدا کردید چه معرفتی پیدا کردید چی...؟ نباشید خوابتان زیاد شده مکاشفاتتان زیاد شده یا کم شده مشاهدات و اینها نباشید. معلوماتتان به چی؟ فهمتان نسبت به راه چقدر شده یک دوم اهتمامتان نسبت به راه، چقدر حاضرید برای این راه مایه بگذارید؟ چقدر حاضرید نسبت به این مطلب اقبال کنید؟ اقدام کنید؟ این محک است این میزان و معیار برای ثبات در طریق، ثبات قدم و عدم ثبات است.

و بعد وقتی که عادی شد دیگر با کمترین تلنگری این می‌تواند چی بشه؟ جای خودش را عوض کند لذا یک تلنگر بهش خورد یک قضیه همان تلنگر کافی بود که اصلاً بطور کلی بوسید و گذاشت کنار، اصلاً هیچی بعد هم در مجالس و اینها شروع می‌کرد به مسخره کردن و فلان، ما گندم خوردیم، از بهشت ما را بیرون کردند و نمی‌دانم از این حرف‌ها می‌زد و کم کم یه قدری هم بیشتر و دیگه نعوذ باللّه، پناه به خدا. این قضایا ادامه پیدا کرد تا اینکه خدا دوستش داشت، خوش نفس بود ولی کار ظاهرش کار بدی بود از آن افرادی بود که چند شب پیش صحبتش شد که بعضی‌ها باطنشان خوب است ولی ظاهرشان بد است کار ظاهرشان کار نامناسب است مردم خوششان نمی‌آید باعث اذیت و ایذاء مردم هستند، اذیت و آزار ولی باطنشان خوب است خوش نفس‌اند، خوش قلب‌اند بعضی‌ها اینطورند خب خدا دوستش داشت، خدا دوستش داشت آمد و ضربه را زد در یک جریانی ضربه خورد اما ضربه‌ای که دیگر پا نشد. هیچ، جریان این مفصله، خلاصه از بین رفت و او را دفن کردند فوت کرد ما را فوت کردیم خلاصه، این‌طوری بالاشاره و الاجمال، جزء ما را فوت کردیم بود بعد از اینکه این از دنیا رفت یعنی او را فوت شد، من در اتاق بودم دیدم مرحوم آقا تلفن می‌کنند به مادر این تسلیت بگویند مادرش حیات داشت عبارتی که مرحوم آقا در تسلیت به مادرش گفت این بود که فلانی! ایشان از زمره‌ی افرادی بود که قطعاً ماندنش بر وزر و وبال او اضافه می‌کرد و رفتن او قطعاً به صلاحش برای آن دنیا بود. با این عبارت مادرش را تسلیت دادند، رفتنش به صلاح بود.

بعد خانواده او آمدند، آمدند مشهد در منزل آقا و ایشان هم آمدند، یعنی ماه رمضان هم بود یکی از شب‌های ماه رمضان بود ایشان آمدند اندرونی، خانواده او را دیدند چون آقا به خانواده‌ی او

بودند، آمدند خانواده را دیدند، برگشتند آمدند در همان بیرونی یعنی از افراد در آن بیرونی از همان اقوام که بودن، عبارت آقا این بود، ایشان این طور گفتند: عجیب است آقا! انسان نمی داند قضایا چیست؟ وقایع چیست؟ مصالح پروردگار چیست؟ ما خبر نداریم بعد این حرف را زدند قطعاً اگر ایشان زنده بود این مجلس، امشب انجام نمی گرفت! خیلی عجیب، ایشان از این حرف ها نمی زدند ها، خیلی کم، خیلی به ندرت خیلی، یعنی این آدم آدمی است که بودنش صلاح نیست خدا دوستش دارد و بردش. این مشمول چیه؟ مشمول این حلم است حلمی که خدا صبر می کند صبر می کند هی این می رود پایین هی می رود پایین هی ..... آقا بس است آخه چقدر؟ یک شام در هتل هیلتون طهران ۸ میلیون آن زمان! خب چه خبر است؟ ۱۰ میلیون آخر روی چه حسابی؟ یک معامله ای یک قضیه ای یا کل یک جریانی با معامله ای این تغییر می کرد، آقا جان دو هزار، سه هزار بشین درآر بخور، بس است این چیه؟ هی می رود پایین، هی می رود تو، هی .... اصلاً نمی داند تو یک خاری هستی که بر این امواج بیکران اقیانوس افتادی تو چه می دانی که این اقیانوس چیه؟ این امواج به کجا می روند؟ تو یک پر کاهی هستی، ۲ سانت جلوی خودت را نمی توانی ببینی اون وقت می خواهی بر موج سوار بشوی؟ موج می آید و تو را می برد پایین، عجیب است ها.

آنچنان انسان کور می شود از وقایع، آنچنان انسان از حوادث کور می شود آنچنان از این که خدایی هست و عالم تقدیر و قضا و قدری هست و عالم مکافات هست، ابدا، می زند و می تازد که اصلاً .... یک مرتبه می بیند همانهایی که برای آنها کار می کرد همانها از بین می برندش، خیلی عجیبه ها! نه کسی دیگر. همانهایی که پشت سر آنها داره می دود همانها باعث نابودیش می شوند یعنی بدست همونی که او ....، برای اون «وَأَعْلَمُ الرَّوَايَةَ كُلَّ يَوْمٍ وَلَمْ نَشْتَدَّ سَائِلُهُ رَمَانِي» همانهایی که موجب فرهی مادی او می شود همانها موجب چی می شوند؟ هلاکت و بوار و نیستی او می شوند به دست همانها نه بدست کسی دیگر و ما باید از خدا بخواهیم، خدا ما را مشمول این حلمش هم نکند.

حضرت سجاد علیه السلام در اول دعای ابی حمزه چی می فرماید: «إِلَهِي لَا تُؤَدِّبْنِي بِعُقُوبَتِكَ» ادب به عقوبت این است، این حلم است، که یک عقوبتی بیاید و با اون عقوبت خدا بخواهد ما را ادب کند خب این الان چیه؟ تنبه پیدا شده ولی دیگه عمر از بین رفته، دیگه فرصت سر آمده همین قدر سقوط کرد محقق نشده، نیستی و بوار و ضلالت و غوایت دیگر، غوایت در اینجا چی؟ انجام نگرفته، این مقدار. اما بر این چه مراتبی مترتب است؟ نه دیگه، او ندارد. این حلم چیه؟ حلم دوم.

که در حلم دوم خدا صبر می کند انسان می رود در کثرات، هی می رود می رود می رود می رود، پشت سرش را هم نگاه نمی کند. هر چه می آیند بهش تذکر می دهند توجه ندارد هر چه می خواهند او را گوشزد کنند استهزا می کند می خندد آدم وقتی که یک راهی را می رود یک نگاهی هم باید به عقب بکند راننده وقتی که حرکت می کند فقط به جلو که نباید نگاه کند هر از چند گاهی باید توی آینه نگاه کند پشت سرش را هم ببیند اگر یک دفعه مواجه با یک خطری از پشت است کنار بزند که اون خطر رد شود. نه این که فقط جلو را ببیند. گاهی به این طرف گاهی به آن طرف باید نگاه کند. اینها افرادی هستند که اینها وارد در دنیا می شوند وارد در گناهان می شوند وارد در معاصی می شوند ولی غافل، یک مرتبه یک سرطان می خورد بهش، ای داد و بیداد دیگه کارش همیشه بکنی، سرطان و دو ماه بعد هم خداحافظ بگو لا اله الا الله بابا جان تا قبل از این، تا قبل از این متوجه می شدی تا قبل از این یک چیز، حالا که خورده باز هم خوبه، در همین جا، بعضی ها دیگه اصلاً اونی که قرار است قسم اول است دیگه اصلاً نه خدایی و نه هیچی فقط تو فکر این اند ببینند کی می میرند ولی بعضی ها نه! فوری متوجه می شوند می روند قرض هایشان را می پردازند حلالیت می طلبند نمی دانم حق الناس را پی می گیرند. حقوق خدا را می گیرند، چی می کنند. اینها خودشان می گویند، می گویند نه دیگه، تمام شد مسأله وقتی تمام شد انسان دیگه باید آماده بشه، باز خوبه ولی این فقط از نیستی جلوگیری کرد، ثمره ای دیگر برای او بار نیاورد بعد از دو ماه سه ماه دیگه هم که می گویند خداحافظ بفرمایید دیگه، دیگه تمام است قضیه. این حلم دوم است.

پس این حلم هم مورد نظر حضرت سجاد نباید باشد چه حلمی مورد نظر حضرت است که حضرت به واسطه ای این حلم اصلاً حمد می کند خدا را، می گوید حمد مخصوص تو است که ما گناه می کنیم تو حلم داری، نه تنها عبادت نمی کنیم ما گناه می کنیم تو حلم داری، اون حلمی است که در عین گناه، خدا دارد بر همان ستاریت و عفو و غفران خودش دارد با بنده رفتار می کند و بنده را دارد در همان مسیر حرکت می دهد.

این دیگه نیازی به یک توضیح بیشتری دارد، ان شاء الله برای ما امشب نمی خواستیم صحبت کنیم حال هم خیلی مساعد نبود، دیگه دیدم که نه خیر! آقایان آمدند و نشستند، گفتم خیلی خب دیگه تقدیر عوض شد فرصت دیگر.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ